

۲۲۲۹۰۰۱۲

پیاده روی اربعین رسانه شیعه

حامد طالبی

www.ketab.ir

سروش

تهران | ۱۴۰۰

شماره ترتیب انتشار: ۱۹۶۹

سرشناسه: طالبی، حامد، ۱۳۶۲ مرداد -	
عنوان و نام پدیدآور: پیاده روی اربعین رسانه شیعی / نویسنده حامد طالبی.	
مشخصات نشر: تهران: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سروش، ۱۴۰۰.	
مشخصات ظاهری: ۱۳۹ ص. شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۲-۲۰۳۸-۱	
وضعیت فهرست نویسی: فیپا	
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۱۷-۱۳۶.	
موضوع: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ -- اربعین موضوع: Hosayn ibn Ali, Imam III, ۶۲۵-۶۸۰ -- Arba'in	
موضوع: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ -- سوگواری ها موضوع: Hosayn ibn 'Ali, Imam III, ۶۲۵-۶۸۰ -- Laments	
موضوع: زیارت و زائران -- عراق -- کربلا موضوع: Pilgrims and pilgrimages -- Iraq -- Karbala	
موضوع: پیاده روی -- جنبه های مذهبی -- اسلام موضوع: Walking -- Social aspects -- Islam	
شناسه افزوده: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. انتشارات سروش	
رده بندی کنگره: ۵/ ۴۱ BP رده بندی دیویی: ۲۹۷/ ۹۵۳۴	
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۵۷۷۵۶ اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا	

www.ketab.ir

سروش

انتشارات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

پیاده روی اربعین رسانه شیعه |

نویسنده: حامد طالبی |
صفحه آرا: رضوان السادات رضوی | ویراستار: محمد حسن شاهنکی | طراح جلد: امیر طاهامندی |
چاپ اول: ۱۴۰۰ | قیمت: ۴۰۰,۰۰۰ ریال | شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۲-۲۰۳۸-۱ |
این کتاب در پانصد نسخه در چاپخانه انتشارات سروش لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.
تهران، خیابان استاد شهید مطهری، تقاطع خیابان شهید دکتر مفتاح، ساختمان سروش |
مرکز پخش: ۱۰۶۱۰۸۸۳۱-۶۶۴۹۳۶۲۲ | سامانه پیامکی: ۳۰۰۵۳۵۶ |
| همه حقوق محفوظ است. | www.soroushpublishing.com

فهرست

۷	مقدمه
۱۳	۱- چرا پیاده؟
۱۶	۲- پیاده روی اربعین
۱۹	۳- انتفاضه صفر
۲۱	۴- پیاده روی اربعین در زمان صدام
۲۳	۵- کارکردها و نقش رسانه‌ای پیاده‌روی اربعین
۲۴	۶- سرمایه اجتماعی اربعین
۲۵	۷- اربعین و همبستگی اجتماعی
۲۸	۸- اربعین تجلی آرمان شهر عینی
۲۹	۹- اربعین و انسجام اجتماعی
۳۰	۱۰- پیاده‌روی اربعین و ظرفیت‌های تمدنی
۳۴	۱۱- مدنیت و معنویت در پیاده‌روی اربعین
۳۵	۱۲- فرهنگ اربعین محور جهانی سازی
۳۶	۱۳- پیاده‌روی اربعین و بازگشت به عالم قدسی
۳۸	۱۴- اربعین و ملی‌گرایی بدون تعارض با مؤلفه‌های اسلامی
۴۰	۱۵- اربعین و شناخت ظرفیت ضد تروریستی مسلمانان
۴۱	۱۶- اربعین و ارتباطات میان فرهنگی
۴۲	۱۷- اربعین و انسان‌شناسی دینی

- ۴۴ - ۱۸- کارکردهای ارتباطی اربعین
- ۴۷ - ۱۹- شناخت حس ها در پیاده روی اربعین
- ۴۹ - ۲۰- جنبه های متعارض پیاده روی اربعین با گردشگری
- ۵۰ - ۲۱- بایکوت رسانه ای پیاده روی اربعین در غرب
- ۵۴ - ۲۲- ارتباطات سنتی
- ۵۷ - ۲۳- رسانه در ارتباطات سنتی
- ۵۸ - ۲۴- مراکز و نهادهای ارتباطات سنتی
- ۵۹ - ۲۵- عملکرد و نحوه شکل گیری برخی از مراکز ارتباطات سنتی
- ۷۹ - ۲۶- نظریه هنجاری رسانه ها
- ۸۴ - ۲۷- اربعین رسانه شیعه

پیوست :

- ۸۷ - روایت مقام معظم رهبری از نقش رسانه ای پیاده روی اربعین
- ۹۷ - منابع فارسی
- ۱۰۸ - منابع انگلیسی

مقدمه

آیین‌های مذهبی یکی از فرصت‌های ویژه اصحاب ادیان و مذاهب برای اعلام موجودیت و موقعیتی مناسب برای بازنمایی و برساخت اهالی مذهب از وضعیت فرهنگی و اجتماعی خود است. در میان فرق اسلامی، مذهب تشیع به عنوان یک گروه بزرگ که محبت اهل بیت علیهم‌السلام از ارکان بااهمیت آن است، طول تاریخش را در جامعه مسلمانان همراه با در حاشیه بودگی تحمیلی گذرانده است. آیین‌های حسینی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین مراسم جمعی و اجتماعی شیعیان هستند که از حیث تأسیس، تکوین و کیفیت اجرا عمده‌تأ با زمینه‌هایی از فرهنگ عامه عجین شده‌اند. آیین پیاده‌روی اربعین باتوجه به حضور میلیونی اقشار و ملیت‌های گوناگون شیعه از اقصی نقاط جهان، خصوصاً در سالهای اخیر گسترش چشم‌گیری داشته و به یکی از بزرگ‌ترین اجتماعات آیینی جهان تبدیل شده است.

زیارت اربعین در چهلمین روز شهادت امام حسین علیه‌السلام یکی از پنج نشانه مؤمن از سوی امام حسن عسکری علیه‌السلام عنوان شده است. این مراسم برای شیعیان بعد هویتی دارد و سرمایه اجتماعی

محسوب می‌شود.

پویایی آیین عزاداری امام حسین علیه السلام در قرون متمادی را می‌توان ناشی از آن دانست که شاکله حیات اجتماعی - سیاسی تشیع بر اساس حرکتی برخلاف هژمونی سیاسی غالب شکل گرفته و در طول تاریخ در تعارض با جریان مسلط استمرار یافته است و به همین دلیل قیام امام حسین علیه السلام و آیین‌های وابسته به آن از جایگاه خاصی نزد شیعیان برخوردار بوده و همواره منبع الهام بخش محسوب شده است. خصوصاً آنکه در طول چند سال اخیر پس از سرنگونی رژیم بعث صدام در عراق، آیین پیاده‌روی اربعین که از قدیم به شکل پراکنده و اکثراً از سوی طلاب علوم دینی انجام می‌شد، اکنون با حضور نمایندگانی از اکثر شیعیان جهان و با جمعیتی قریب به ۲۰ میلیون نفر انجام می‌شود که در دنیا منحصربه‌فرد بوده و به یکی از رویداد تبدیل شده است.

پیاده‌روی و زیارت حرم مطهر امام حسین علیه السلام در روز اربعین ریشه ای تاریخی و عمیق دارد. جابر بن عبدالله انصاری و عطیه عوفی پس از واقعه عاشورا در محرم سال ۶۱ هجری با پای پیاده از مدینه حرکت کردند و در صبح اولین اربعینی که از شهادت حضرت سیدالشهدا علیه السلام می‌گذشت، به کربلا رسیدند و قبر مطهر امام حسین علیه السلام را زیارت کردند و از آنجا زیارت اربعین آغاز شد.

پیاده‌روی اربعین به حرکت شمار زیادی از مسلمانان شیعه به سمت شهر کربلا، در جنوب بغداد، به منظور جمع شدن همه آنها در چهلمین روز پس از شهادت حسین بن علی علیه السلام، سومین امام شیعیان در واقعه عاشورا گفته می‌شود.

این مراسم میلیونی یکی از قدرتمندترین نمادهای همبستگی

میان جهان تشیع است. در گردهمایی اربعین علاوه بر گروه‌های مسلمانان شیعه، مسلمانان سنی، مسیحی، ایزدی و پیروان دیگر ادیان هم حضور می‌یابند. این رویداد بزرگ‌ترین گردهمایی سالانه مذهبی در جهان است.

پیاده روی اربعین پیش از دوران حکومت حزب بعث در عراق در میان علما و طلاب و تعداد کمی از مردم وجود داشته است با این تفاوت که در آن روزگار خبری از موکب داری به شکل مرسوم امروزی نبود و مردم از ترس حکومت، پذیرایی از زائرین را در منازل خویش انجام می‌دادند چرا که حکومت، مجازات اعدام را برای میزبانان زائرین در نظر گرفته و اجرا می‌کرد.

این فضای اختناق شدید که قریب به ۳۰ سال به طول انجامید ضربه جدی به شکوه مراسم زد تا اینکه این دوره نیز پایان یافت و زیارت با پای پیاده مجدداً رونق گرفت.

• حامد طالبی